Αμαλία Ιωαννίδου Χαρίκλεια Νέστορος Μαρία Ρουμελιώτου
Ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Γυμνασίου Αγίου Στεφάνου

Οίον Μπογιάτι Άγιος Στέφανος

Το Χθες στο Σήμερα και στο Αύριο

Νομαρχία
Ανατολικής Αττικής

2010

Δήμος
Αγίου Στεφάνου

Αμαλία Ιωαννίδου - Χαρίκλεια Νέστορος - Μαρία Ρουμελιώτου
Ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Γυμνασίου Αγίου Στεφάνου

Οίον Μπογιάτι Άγιος Στέφανος

Το Χθες στο Σήμερα και στο Αύριο

Νομαρχία
Ανατολικής Αττικής

2010

Δήμος
Αγίου Στεφάνου

copyright 2010: Αμαλία Ιωαννίδου Χαρίκλεια Νέστορος Μαρία Ρουμελιώτου
Ομάδα Π.Ε.Γ.Α.Σ

Συγκέντρωση/καταγραφή μέρους αρχικού υλικού και από ομάδα Π.Ε.Γ.Α.Σ.
(2005-07).

Ταξινόμηση, επεξεργασία, μορφοποίηση υλικού:
Α. Ιωαννίδου, Χ. Νέστορος, Μ. Ρουμελιώτου

Φιλολογική επιμέλεια: Α. Ιωαννίδου

Ψηφιακή επεξεργασία εικόνων: Χ. Νέστορος, Μ. Ρουμελιώτου

Μακέτα εξωφύλλου: Ζ. Κουβέλη

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση: Τ. Λαδιάς

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: Μ.Τουμπης Α.Ε.

ISBN: 978-960-88259-7-0

Σ' αυτούς που έζησαν σε δύσκολους καιρούς,
άντεξαν όμως, πάλεψαν
και πρόκοψαν στην καινούργια Πατρίδα.

Στους νέους, για να μην ξεχάσουν
και να 'ναι περήφανοι για τους προγόνους τους.

Μια πρωτότυπη και πολύμοχθη εργασία για την ιστορία και τον πολιτισμό του Αγίου Στεφάνου ολοκληρώνεται σε αυτή την έκδοση.

Οι εμπνευσμένες καθηγήτριες κυρίες Αμαλία Ιωαννίδου, Χαρίκλεια Νέστορος και Μαρία Ρουμελιώτου ξεκίνησαν ένα δύσκολο ταξίδι-εγχείρημα μαζί με τους μαθητές και μαθήτριές τους. Την αφορμή έδωσε το διετές Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Τοπικής Ιστορίας στο Γυμνάσιο Αγίου Στεφάνου. Το ζήλο και τα τεράστια αποθέματα ενέργειας που χρειάζονταν για να αρχίσει αλλά και για να ολοκληρωθεί αυτό το σημαντικό έργο έδωσε στην εξαιρετική αυτή συγγραφική ομάδα η πίστη τους στον Πολιτισμό του τόπου μας.

Η έκδοση αυτής της προσπάθειας είναι απαραίτητη ώστε να καταστεί ευρύτερα γνωστή η ιστορία και ο πολιτισμός του Αγίου Στεφάνου. Ιδιαίτερα σήμερα, στον 21ο αιώνα, που τονίζεται και αναδεικνύεται η πολυπολιτισμικότητα σε όλες τις σύγχρονες χώρες το λεύκωμα αυτό έχει ιδιαίτερη θέση.

Στο βιβλίο-λεύκωμα παρουσιάζεται ένα εξαιρετικά πλούσιο λαογραφικό υλικό μέσα από ένα ασυνήθιστο τρόπο: οι μαθητές του σχολείου συνομιλούν με τους πρόσφυγες και τις οικογένειές τους, τους φωτογραφίζουν στο σπίτι τους, συλλέγουν τις φωτογραφίες των συγγενών τους αλλά και των πολύτιμων κειμηλίων που έχουν κληρονομήσει. Και μετά καταγράφουν, αρχειοθετούν, δομούν το υλικό τους και του προσδίδουν τη δική του υπόσταση.

Αισθανόμαστε ιδιαίτερα συγκινημένοι που προσεγγίζουμε τις σελίδες της ιστορίας του Αγίου Στεφάνου μέσα από το εξαιρετικό εγχείρημα της εκπαιδευτικής μας κοινότητας και περήφανοι που προβαίνουμε στην έκδοση αυτής της σημαντικής εργασίας.

Λεωνίδας Κουρής
Νομάρχης Ανατολικής Αττικής

Παναγιώτης Βορριάς
Δήμαρχος Αγ. Στεφάνου

Ένα θερμό «ευχαριστώ» στους μαθητές και στις μαθήτριες που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης - Τοπικής Ιστορίας του Γυμνασίου Αγίου Στεφάνου, τα έτη 2005-07, καθώς και τις οικογένειές τους, για το χρόνο που διέθεσαν και τη βοήθειά τους στην αναζήτηση και συγκέντρωση του υλικού. Τους αξίζουν ακόμη συγχαρητήρια για την άψογη συμπεριφορά τους στις δραστηριότητες του Προγράμματος.

Ευχαριστούμε....

Όλους αυτούς που μας εμπιστεύθηκαν, που έγιναν ένα με τη συντροφιά μας κι απαντούσαν με χαρά στις ερωτήσεις της ομάδας μας.

Αυτούς που μας άνοιξαν πρόθυμα την καρδιά τους, ανασύροντας από τα βάθη της θύμησης πρόσωπα, γεγονότα, ιστορίες, στιχάκια και τραγούδια, για να τα μοιραστούν μαζί μας.

Αυτούς που μας δέχτηκαν φιλόξενα στο σπίτι τους και μας έδειξαν οικογενειακά κειμήλια, βιβλία και παλιές φωτογραφίες, κιτρινισμένες απ' το χρόνο, καταχωνιασμένες και ξεχασμένες σ' ένα συρτάρι ή σ' ένα παλιό σεντούκι.

Τους κ.κ. Ν. Δερμοσονιάδη και Β. Ιωαννίδη, οι οποίοι κατά τα πρώτα στάδια της έρευνας αξιολόγησαν και έλεγξαν την ορθότητα του υλικού που είχε συλλεγεί.

Ιδιαίτερα τον κύριο Μιχάλη Κωνσταντόπουλο, που με λαχτάρα και χωρίς να υπολογίσει χρόνο και κόπο, μας συντρόφεψε από την αρχή σε κάθε μας βήμα, προσφέροντας την πολύτιμη βοήθειά του, με το να μας λύνει τις απορίες και να εξακριβώνει και την πιο μικρή λεπτομέρεια, δίνοντάς μας παράλληλα κουράγιο να φτάσουμε ως το τέλος.

Τις κυρίες Πόπη Ταουξή και Ρίτα Μπουρτζόγλου, πρόσφυγες τρίτης γενιάς, που μέχρι τέλους υποστήριξαν την προσπάθειά μας. Η μεν κυρία Ταουξή έθεσε στη διάθεσή μας πλήθος κειμηλίων και εγγράφων, παλαιών και σύγχρονων, και επισήμανε στο κείμενο λάθη και ανακρίβειες, Η δε κυρία Μπουρτζόγλου μας διέθεσε το πλούσιο προσωπικό φωτογραφικό της αρχείο, αναλυτικά σχολιασμένο από την ίδια.

Την τότε διευθύντρια του Γυμνασίου Αγίου Στεφάνου κυρία Σοφία Αμβρουζή, η οποία από την πρώτη στιγμή μάς ενθάρρυνε και στη συνέχεια ενίσχυσε με κάθε τρόπο αυτή μας την προσπάθεια.

Το Σχολικό Σύμβουλο Πληροφορικής Β' Αθήνας και Ανατολικής Αττικής κύριο Τάσο Λαδιά, ο οποίος, διέθεσε τις γνώσεις και το χρόνο του για να υλοποιήσει με τις εξειδικευμένες γνώσεις του την ψηφιακή επεξεργασία, μορφοποίηση και διόρθωση όλου του υλικού του βιβλίου.

Την καθηγήτρια των Καλλιτεχνικών του Γυμνασίου Αγίου Στεφάνου κυρία Ζέτα Κουβέλη, η οποία, εμπνεόμενη από το περιεχόμενο του βιβλίου, αυτοβούλως φιλοτέχνησε και μας χάρισε έναν εξαιρετικό πίνακα για το εξώφυλλο.

Το συνεργάτη του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού κύριο Μιχάλη Βαρλά, που μας βοήθησε στο ξεκίνημα αυτής της έρευνας δίνοντάς μας συμβουλές και τεχνικές ανεύρεσης, συλλογής και ταξινόμησης του υλικού μας.

Τους Κωνσταντινουπολίτες επιχειρηματίες της περιοχής μας, κυρίους Αβραάμ Νικολαΐδη της «Ασημοτεχνικής Α.Ε.» και Βασίλη Μπουρτζόγλου της «IDER Β. Μπουρτζόγλου Α.Β.Ε.», οι οποίοι εξαρχής ευαισθητοποιήθηκαν και χρηματοδότησαν την έκδοση του «Ημερολογίου 2007» του Γυμνασίο Αγίου Στεφάνου, βασισμένου στο υλικό της έρευνάς μας, καλύπτοντας έτσι μέρος των εξόδων της εκπαιδευτικής εκδρομής της ομάδας μας στην Κωνσταντινούπολη.

Το Δήμο Αγίου Στεφάνου που μας διέθεσε τα Αρχεία του και μας παρέσχε κάθε είδους πληροφόρηση και βοήθεια.

Το Δήμαρχο κύριο Παναγιώτη Βορριά και τον Αντιδήμαρχο κύριο Παναγιώτη Μπιτάκο, που από την πρώτη στιγμή θεωρώντας αυτό το πόνημα απαραίτητο σημείο αναφοράς για την ιστορία αυτού του τόπου, ενδιαφέρθηκαν και ενήργησαν ώστε να φτάσει επιτέλους στο τυπογραφείο και να γίνει κτήμα των δημοτών.

Το Νομάρχη Ανατολικής Αττικής κύριο Λεωνίδα Κουρή, ο οποίος, δείχνοντας όπως πάντα έντονο ενδιαφέρον και ευαισθησία για τη διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, στάθηκε αρωγός σ΄αυτή μας την προσπάθεια αναλαμβάνοντας εξ΄ολοκλήρου το κόστος της έκδοσης του λευκώματος για την ιστορία του Αγίου Στεφάνου.

Τέλος, τις οικογένειές μας, για την υπομονή, την κατανόηση και τη συμπαράστασή τους καθόλη τη διάρκεια αυτής της συγγραφικής περιπέτειας.

Η Μικρά Ασία θα μένει για πάντα ένα σημείο αναφοράς στην ιστορία του νεότερου ελληνισμού. Όχι μόνο γιατί για χιλιάδες χρόνια υπήρξε μια γόνιμη μήτρα που γεννοβολούσε ανθρώπους, ιδέες και κινήματα. Αλλά και γιατί μέχρι σήμερα, πολλά από εκείνα τα στοιχεία, που καθόρισαν τη μοίρα της -και μαζί της και τη μοίρα ολόκληρου του σύγχρονου ελληνισμού- παραμένουν αδιερεύνητα. Η νεοελληνική ιδεολογία και η συλλογική ταυτότητα μετά το '22, συγκροτήθηκε χωρίς να συμπεριλάβει την ιστορία των Ελλήνων της Ανατολής. Μονάχα στους οικισμούς των προσφύγων η Μνήμη παρέμενε ζώσα και διατηρούσε εκείνη τη γνώση που θα γονιμοποιούσε επιτέλους τους νεοελληνικούς προβληματισμούς, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που έδινε πλέον η δημοκρατική κοινωνία των πολιτών.

Οι κοινότητες των προσφύγων αντιστάθηκαν και κατόρθωσαν να ανατρέψουν τη διαδικασία της Λήθης. Κατόρθωσαν να αναγνωρίσουν τη Γενοκτονία που υπέστησαν από τον τουρκικό εθνικισμό και να εντάξουν την ιστορία και την κληρονομιά του ελληνισμού της Ανατολής στην συλλογική μας μνήμη.

Προσπάθειες όπως αυτή της εκπαιδευτικής κοινότητας του Γυμνασίου του Αγίου Στεφάνου αποτυπώνουν με καθαρότητα τη διαπίστωση ότι η τοπική ιστορία των κοινοτήτων που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα από τους πρόσφυγες του '22 είναι η ίδια η ιστορία των πληθυσμών.

Βλάσης Αγτζίδης
ιστορικός

Όταν πριν ένα χρόνο μου ζητήθηκε από τις τρεις καθηγήτριες-συγγραφείς να κάνω τη σελιδοποίηση του βιβλίου που ετοίμαζαν ήξερα ότι δεν ήξεραν τι τις περιμένει, αλλά είχαν πείσμα Κυναίγειρου. Η δουλειά είχε ξεκινήσει πριν από χρόνια ως μια απλή μαθητική εργασία λίγων σελίδων και είχε εξελιχθεί σε ένα εντυπωσιακό όγκο κειμένων, φωτογραφιών, μαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων και βίντεο. Στην αρχή σκόπευαν να φτιάξουν κάτι απλό, αλλά σιγά-σιγά το ίδιο το υλικό αυξανόταν υπέρμετρα και τις ενέπλεκε όλο και περισσότερο. Επιπλέον οι επιθυμίες και προσδοκίες των γηραιών πληροφορητών και της κοινότητας, την ιστορία της οποίας πραγματεύονταν, τις παγίδεψαν συναισθηματικά. Έπρεπε το υλικό να δημοσιευτεί το συντομότερο και όσο το δυνατόν πληρέστερα. Ακόμα υπήρχε η εσωτερική παρακίνηση του δασκάλου, που ήθελε με κάθε θυσία να ολοκληρώσει το έργο του.

Έτσι πέρσι το καλοκαίρι άρχισε η συζήτηση για τις ποιοτικές προδιαγραφές του βιβλίου, η σχεδίαση της μορφής του εντύπου, η οργάνωση, η επεξεργασία και η τυποποίηση του οπτικού υλικού και το Φθινόπωρο ξεκίνησε η διαδικασία του κτισίματος του βιβλίου, μια διαδικασία μακροχρόνια και βασανιστική, γιατί έλειπε η ανάλογη τεχνογνωσία. Δεν επρόκειτο για μια αυτοματοποιημένη μαζική παραγωγή, αλλά για ένα «κέντημα» σελίδα-σελίδα, ώστε να συνδυάζεται το νόημα του κειμένου με την κατάλληλη φωτογραφία, που θα είχε τη σωστή αισθητική, με στόχο η μορφή της σελιδοποίησης να αναδεικνύει το μήνυμα. Νομίζω ότι οι καθηγήτριες, που ενεπλάκησαν σχεδόν σε όλα τα στάδια της παραγωγής του βιβλίου, με την ολοκλήρωσή του, έχουν αποκτήσει, σε ικανοποιητικό επίπεδο, τεχνογνωσία στο design εντύπων. Τεχνογνωσία, που όταν ξεπεράσουν την χρόνια κόπωση της παρούσας προσπάθειας, θα μπορέσουν να την αξιοποιήσουν σε μελλοντικά έργα.

Αν και οι εκπαιδευτικοί σήμερα δεν απολαμβάνουν από την κοινωνία την αίγλη των παλιών δασκάλων, θεωρώ ότι παραδείγματα όπως αυτό των τριών ανιδιοτελών μάχιμων καθηγητριών-συγγραφέων είναι αυτά που υπερασπίζονται τις αξίες μας και καταξιώνουν το ρόλο του δασκάλου στη σημερινή δύσκολη εποχή.

Τάσος Λαδιάς
Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής

Άραγε να' ναι το σαράκι της εξερεύνησης και αναζήτησης των πατρογονικών ριζών; Μήπως το πάθος για τη διάσωση και αναβίωση των παραδόσεων, των μύθων, των ιστοριών των προγόνων για τα μέρη που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν:
Ή η διάθεση προσφοράς προς τη νεολαία αυτού του τόπου μιας ιστορικής εμβάθυνσης στα γεγονότα και στις στιγμές των προσφύγων, με στόχο τη διδαχή και την παραδειγματική χρήση του ιστορικού υλικού.
Υπό οποιοδήποτε πρίσμα κι αν ιδωθεί η προσπάθεια αυτή της καταγραφής ολάκερης της ιστορικής πορείας των πρώτων Αγιοστεφανιωτών, σίγουρα θα πρέπει να αποτελεί την έκφραση μιας εσωτερικής φλόγας στις ψυχές των δημιουργών αυτού του πονήματος, η οποία φλόγα, απ' όπου κι αν πήγασε, τους έδωσε δύναμη και κουράγιο για την ολοκλήρωση αυτού του πολυσχιδούς, πολυδιάστατου, ιδιαιτέρως κοπιαστικού και υπεύθυνου έργου.
Άγιος Στέφανος..., μια σύγχρονη κωμόπολη, δομημένη με βάση τον πρώτο προσφυγικό οικισμό, με ραγδαία ανάπτυξη και συχνά μακριά από το πνεύμα και την ατμόσφαιρα που δημιούργησαν οι πρώτοι της κάτοικοι, πρόσφυγες από την Πόλη, την Καππαδοκία και τη Μικρά Ασία.
Παρ' όλ΄αυτά, τριγυρνώντας κάποιες φορές στους δρόμους της, εκείνους που χαράχτηκαν αρχικά μαζί με τα προσφυγικά σπίτια, σε σημεία που δεν έχει αγγίξει ακόμα με το καταστροφικό ραβδάκι της η "ανάπτυξη", κάτι μπορεί ν΄αστράψει άξαφνα στο νου σου και να σε οδηγήσει στην αναζήτηση της ιστορικής της προέλευσης:

κάποιο καλοσυγυρισμένο προσφυγικό σπιτάκι, με τον εύφορο κηπάκο, τις γλάστρες... και τα παππούδια του εκεί έξω να ρεμβάζουν μισοσκεπτικοί για την απίστευτη μεταμόρφωση του τόπου και μισομελαγχολικοί για τη γεμάτη βάσανα, αλλά και όμορφες στιγμές ζωή τους, που κύλησε μέσ' απ' τα χέρια τους σαν τρεχούμενο νερό,
κάποιο παλιό μαγαζάκι, καθαρό και τακτοποιημένο, μ' αυτή τη μοναδική φτωχική αρχοντιά, την "εκ Πόλεως καταγομένην",
κάποιο ζευγάρι ηλικιωμένων προσφύγων με τις μαγκουρίτσες του να περπατά και να σιγουκουβεντιάζει, χαρίζοντας μια ζεστή "καλησπέρα", μαζί μ' ένα ήσυχο κουβεντιαστό ξεδίπλωμα των αναμνήσεων του,
και κάποιοι λίγοι μεσήλικες, που επιμένουν ακόμη να μαζεύονται στα μέρη που οι γονείς τους έχτισαν με τόσο κόπο, ασκώντας τα παλιά "κληρονομημένα" παραδοσιακά επαγγέλματα, θες από χρέος προς την οικογενειακή παράδοση, θες απ' τη λαχτάρα της θύμησης και μόνο.

Αδράχνοντας λοιπόν μια απ' αυτές τις καθημερινές μικροευκαιρίες, ο σύγχρονος Αγιοστεφανιώτης μπορεί να ξεκινήσει το εξερευνητικό του ταξίδι στο παρελθόν και στις ρίζες του, έχοντας μαζί του πιστό σύντροφο και οδηγό, αυτό το βιβλίο - λεύκωμα.

Βασίλης Παπανικολάου
Ένας νέος του Αγίου Στεφάνου

Οίον Μπογιάτι Άγιος Στέφανος: Το Χθες... στο Σήμερα... και στο Αύριο

Άλλοι ήμασταν στην πρώτη, άλλοι στη δευτέρα κι άλλοι στην τρίτη τάξη του Γυμνασίου, όταν μας ανακοίνωσαν οι καθηγήτριές μας για το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Το θέμα του προγράμματος μας κίνησε το ενδιαφέρον. Ν' ανακαλύψουμε, να γνωρίσουμε και να καταγράψουμε την ιστορία του τόπου μας...

Συγκεντρωθήκαμε όλοι μαζί, ανταλλάξαμε σκέψεις και ιδέες για το θέμα μας και τρόπους για να τις πραγματοποιήσουμε. Υπήρχαν λέξεις άγνωστες... Τι είναι οι πρόσφυγες; Γεγονότα που κάπου διαβάσαμε στην ιστορία του σχολείου, αλλά δεν τα θυμόμασταν... Τι ήταν η Μικρασιατική Καταστροφή; Τόποι άγνωστοι για μας... Πού βρίσκεται η Καππαδοκία;

Ένα μικρό ντοκιμαντέρ με τις μνήμες των προσφύγων από την Μικρά Ασία και μια συνάντηση και συζήτηση με έναν ιστορικό του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού μάς έλυσαν τις πρώτες απορίες. Οι χάρτες από την Κωνσταντινούπολη, την Καππαδοκία, τη Μικρά Ασία και τον Πόντο έγιναν οδηγοί μας. Λίτρες... Νύμφες... Νίγδη... Ικόνιο... Μάκρη... Πόντος... τα χωριά απ' όπου ξεκίνησαν οι πρώτοι κάτοικοι της πόλης μας, ταξίδι μακρινό. Βρήκαμε πολλές πληροφορίες και στο Ίντερνετ.

Το αρχείο του Δήμου μάς εντυπωσίασε, όλες οι πρώτες οικογένειες του Αγίου Στεφάνου εκεί. Είχαμε τόσα γνωστά ονόματα! Μοιράσαμε τις οικογένειες μεταξύ μας, όσες ήξερε ο καθένας μας, και αναλάβαμε να βρούμε τηλέφωνα και τρόπους επικοινωνίας.

Οι συνεντεύξεις με τους παππούδες και τις γιαγιάδες ήταν το καλύτερο, συνήθως κάθε Σαββατοκύριακο. Συζητήσαμε πώς παίρνουμε μια συνέντευξη, τι πρέπει να προσέξουμε, ετοιμάσαμε ερωτηματολόγιο και ξεκινήσαμε. Μια επικοινωνία έκπληξη. Μας συνεπήραν, δε φανταζόμασταν ότι είχανε τόσα πολλά να μας πούνε. Αλλά και τόσες φωτογραφίες και κειμήλια να μας δείξουν.

Το αρχείο του καθενός μας γέμισε με συνεντεύξεις και άλλες πληροφορίες για τον τόπο μας. Αρχίσαμε να συνδέουμε τις σκόρπιες πληροφορίες και να κάνουμε μικρά κείμενα. Άλλοι έγραψαν για την προέλευση των τοπωνυμιών, άλλοι περιέγραψαν το προσφυγικό σπίτι, άλλοι πήραν τις στατιστικές πληροφορίες και με τη βοήθεια του μαθηματικού του σχολείου μας κ. Γεωργίου Λάγιου κάναμε στατιστικά διαγράμματα. Όλοι βάλαμε ένα μικρό λιθαράκι και στο τέλος της σχολικής χρονιάς 2005-06 κάναμε την πρώτη παρουσίαση της εργασίας μας. Είχαμε ετοιμάσει και αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις, αλλά δεν καταφέραμε να τα προβάλουμε.

Δύο χρόνια γλυκός κόπος και γλυκές εικόνες. Πήραμε τις μνήμες των παππούδων και των γιαγιάδων μας και τις κάναμε δικές μας. Γνωρίσαμε τι περάσανε για να στήσουν αυτόν εδώ τον τόπο, τις χαρές και τις λύπες τους που έγιναν και δικές μας. Βιώσαμε μαζί τους τις δυσκολίες για το χτίσιμο της καινούριας πατρίδας και γίναμε μέτοχοι στις ζωές τους. Νοιώσαμε τον τόπο δικό μας, τον αγαπήσαμε.

Παρά τη διαφορά ηλικίας τα συναισθήματα ήταν τα ίδια. Η ένωση των γενεών στην πράξη. Ελπίζουμε να τους δώσαμε κι εμείς λίγη από την ανεμελιά μας.

Τώρα που αναλογιζόμαστε όλα αυτά που ζήσαμε...
Πόσο μας βοηθούν να εκτιμήσουμε τον τόπο που ζούμε! Κατανοούμε ότι έχουμε θεμέλια πολύ γερά, μια ιστορική κληρονομιά, και οφείλουμε να χτίζουμε δημιουργικά πάνω σ' αυτή.

Αφήσαμε στο τέλος την εκδρομή μας στην Κωνσταντινούπολη. Πρώτη μας στάση ο Άγιος Στέφανος που έδωσε το όνομά του και στη δική μας πόλη. Μας περίμεναν οι εκεί ελληνικές οικογένειες, ζεστοί κα φιλόξενοι άνθρωποι. Και μετά μέσα στην Κωνσταντινούπολη. Πότε πέρασαν οι μέρες ούτε που καταλάβαμε! Κάθε μέρα μνήμη και προσκύνημα στα μνημεία της Πόλης, αλλά και διασκέδαση και παιχνίδια μεταξύ μας.

Κλείνουμε με την ελπίδα ότι τα ενθύμια που φέρανε από τα χωριά τους οι πρώτες οικογένειες δεν θα καταστραφούν στο πέρασμα του χρόνου, αλλά θα μείνουν πολιτιστική κληρονομιά για τις επόμενες γενιές.

Ευχαριστούμε τις καθηγήτριές μας που μας έδωσαν την ευκαιρία να ζήσουμε αυτό το συναρπαστικό ταξίδι από το χθες στο σήμερα, ευχαριστούμε τους παππούδες και τις γιαγιάδες που μας άνοιξαν τις καρδιές τους. Κι ευχόμαστε αυτό το βιβλίο να είναι οδηγός για όλους εμάς που ζούμε στον Άγιο Στέφανο.

Ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Γυμνασίου Αγίου Στεφάνου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Σαν βγεις στον πηγεμό για την Ιθάκη
να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις...»
Κ. Καβάφη «Ιθάκη»

Κάπως έτσι ξεκίνησε και το δικό μας «ταξίδι»: μια αέναη κίνηση από το «εκεί» των αλλοτινών πατρίδων στην Ανατολή, στο «εδώ» της καινούργιας πατρίδας στην Αττική, μια διαρκής αμφίδρομη πορεία ανάμεσα στο «τότε» που πέρασε, στο «χθες» που θυμάται και στο «σήμερα» που ξαναζεί και χαράζει το «αύριο».

Οκτώβριος 2005, μια ιδέα γεννιέται:
«Άγιος Στέφανος, το χθες στο σήμερα και στο αύριο».
Διετές Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Τοπικής Ιστορίας στο Γυμνάσιο Αγίου Στεφάνου.

Κι η περιπέτεια αρχίζει: μια συντροφιά από σαράντα μαθητές και μαθήτριες με τις τρεις καθηγήτριές τους ταξιδεύει στο Χώρο και στο Χρόνο, αναζητώντας τις ρίζες του τόπου και των ανθρώπων του.

Στην αρχή εστιάσαμε την έρευνά μας στην εύρεση και καταγραφή των τοπωνυμίων, των οικισμών, της σύνθεσης των κατοίκων, των τόπων καταγωγής τους, καθώς και του ιστορικού της μετακίνησης και εγκατάστασής τους εδώ, αλλά και της οικιστικής, διοικητικής, οικονομικής και πολιτιστικής εξέλιξης της πόλης μας.

Έτσι ανατρέξαμε στα αρχεία του Δήμου μας, επισκεφθήκαμε βιβλιοθήκες και ιδρύματα. Μελετήσαμε ιστορικά βιβλία, έντυπα και χάρτες, απογραφές, στατιστικούς πίνακες και διαγράμματα. Φωτογραφίσαμε και εντοπίσαμε τοποθεσίες δρόμους, κατοικίες, μαγαζιά και μνημεία. Στη συνέχεια θελήσαμε να καταγράψουμε τις συνθήκες ζωής και την καθημερινότητα των κατοίκων στην παλιά και στη νέα τους πατρίδα. Καταρτίσαμε λοιπόν ένα ερωτηματολόγιο για τους πληροφορητές, που πρόθυμα και ενεργά συμμετείχαν στην έρευνα της ομάδας μας. Το «άνοιγμα» του σχολείου προς την τοπική κοινωνία έγινε πραγματικότητα...

Έτσι με το μαγνητόφωνο και την κάμερα στο χέρι ανταμώσαμε με τους παππούδες και τις γιαγιάδες, πρόσφυγες-ανταλλάξιμους από τα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης, τα χωριά της Καππαδοκίας, της Μικράς Ασίας και του Πόντου. Φωτογραφίσαμε εικόνες κι εκκλησιαστικά σκεύη, κειμήλια και προσωπικά αντικείμενα και συγκεντρώσαμε παλιές οικογενειακές φωτογραφίες.

Κι η παρέα ολοένα μεγάλωνε, οι κουβέντες πλήθαιναν και το κουβάρι της μνήμης ξετυλιγόταν, δειλά στην αρχή, μ'ορμή και πάθος στη συνέχεια. Άνθρωποι κάθε ηλικίας, πότε καθισμένοι στα θρανία και στο γραφείο του σχολείου, πότε σ' ένα τραπέζι φορτωμένο παραδοσιακά κεράσματα, μερικές φορές στο προσκέφαλο του παππού και της γιαγιάς ή τέλος σε μια φιλόξενη σάλα πλάι στ' αναμμένο τζάκι, μας αποκαλύπτουν τέλος τα σημάδια του χθες και τις ρίζες αυτού εδώ του τόπου, που τους δέχθηκε κι εκείνοι τον αγάπησαν και τον φρόντισαν. Μαζί τους είδαμε τον Άγιο Στέφανο και την ιστορία του με άλλα μάτια, τον γνωρίσαμε κι εμείς καλύτερα, τον πονέσαμε, τον αγαπήσαμε και τώρα νοιαζόμαστε γι' αυτόν.

«...αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου,
καλλίτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει...»
Κ. Καβάφη «Ιθάκη»

Πράγματι αυτό το «ταξίδι» σε κάθε σταθμό, σε κάθε λιμάνι, μας επιφύλαξε εκπλήξεις, μας χάρισε συγκινήσεις, μας μάγεψε και μας ωρίμασε...

Στην αρχή ήταν η περιέργεια κι η λαχτάρα να γνωρίσουμε τις άγνωστες πτυχές του παρελθόντος, που σιγά σιγά ξεδιπλώθηκε μπροστά μας με πλήθος εικόνες, λόγια, ψιθύρους, κειμήλια, θυμητάρια, και βιώματα προσωπικά του καθενός. Στην πορεία όμως η νοσταλγία κι η συγκίνηση περίσσεψαν. Μας τύλιξε η πνοή και το άρωμα από πρόσωπα αγαπημένα και μέρη ξεχασμένα, που ανασύρονταν από τις πιο μύχιες γωνιές του νου ...

Σαν αόρατος θίασος περνούν μπροστά μας και μας συνεπαίρνουν ως τα κατάβαθα της θύμησης, απ' όπου ξεπηδούν κι έρχονται πάλι στο φως. Τα πήραμε το κατόπι αναζητώντας το μίτο που οδηγεί από το χθες στο σήμερα και στο αύριο. Κι έτσι αυτά γίνονται ψηφίδες πολύτιμες στο πολύχρωμο μωσαϊκό της ιστορίας αυτού του τόπου, του Αγίου Στεφάνου, που αποτελεί κι αυτό με τη σειρά του ένα μικρό κομμάτι της μεγάλης ιστορικής πορείας ολόκληρου του Ελληνισμού.

Ιούνιος 2006: γίνεται η παρουσίαση του υλικού της ερευνάς μας στο σχολείο και στην τοπική κοινωνία, που τελικό στόχο έχει τη δημιουργία ενός λευκώματος με ένα DVD.

Οκτώβριος 2006: ένα πρώτο δείγμα της δουλειάς μας αποτυπώνεται στο «Ημερολόγιο του 2007», με παλιές φωτογραφίες από την ιστορία και τη ζωή του τόπου.

Απρίλιος 2007: τ' όνειρο γίνεται επιτέλους πραγματικότητα...
Η συντροφιά μας ταξιδεύει στην Κωνσταντινούπολη, σ' ένα οδοιπορικό-προσκύνημα στα πατρογονικά εδάφη κι ανταμώνει αυτούς που ακόμα «φυλάγουν Θερμοπύλες» εκεί.

Καλοκαίρι 2007: ο ορίζοντας ανοίγεται πλέον εμπρός μας απέραντος και μας καλεί να συνεχίσουμε, όπως και οι «άνθρωποί μας», με ματιές αγγίγματα, ψιθύρους: «μη μας ξεχάσετε», «μην αφήσετε τη λησμονιά ν' αφανίσει ό,τι δημιουργήσαμε εδώ απ΄την αρχή». Έτσι οι τρεις υπεύθυνες καθηγήτριες αναλαμβάνουμε πλέον προσωπικά το βαρύ φορτίο της συμπλήρωσης, ταξινόμησης και καταγραφής αυτού του ιστορικού υλικού, του ζυμωμένου με τις μνήμες, τα όνειρα, τις λαχτάρες και τις επιθυμίες των κύριων πρωταγωνιστών.

Μάιος 2009: ξεκινάμε παράλληλα με τη συγγραφή και την πρώτη επιλογή, ψηφιοποίηση και ταξινόμηση πλάνων από τα βίντεο των συνεντεύξεων στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, όπως προέβλεπε η αρχική συμφωνία.

Ιούλιος 2009-Δεκέμβριος 2009: τελικά λόγω κωλύματος του Ι.Μ.Ε. να ολοκληρώσει την ταινία, επωμιζόμαστε και το άγνωστο για μας εγχείρημα της ολοκλήρωσης και παραγωγής του DVD. Παράλληλα υλοποιούμε την ψηφιακή επεξεργασία και μορφοποίηση του βιβλίου.

Ιανουάριος 2010: το τέλος του «ταξιδιού» και της τετράχρονης επίπονης αναζήτησής μας στους λαβυρίνθους της συλλογικής μνήμης είναι πια γεγονός.

Αυτό το βιβλίο – λεύκωμα με το DVD που κρατάτε στα χέρια σας αποτελεί μιαν απόπειρα να καταγραφεί μεσ' από προσωπικές αφηγήσεις, η ανεπίσημη ιστορία της καθημερινότητας των «ανθρώπων μας»,

αυτών που βρέθηκαν στη δίνη συνταρακτικών γεγονότων, χωρίς οι ίδιοι να τα προκαλέσουν και χωρίς να έχουν την παραμικρή ευθύνη για τη δραματική εξέλιξή τους,

αυτών που κλείσαν με πόνο την πόρτα πίσω τους, για ν' ανοίξουν μιαν άλλη, κρατώντας σφιχτά στον κόρφο τους εικόνες και κειμήλια που θα τους θύμιζαν ποιοί ήταν και από πού έρχονταν, που θα τους έδεναν με τον παρελθόντα τόπο και χρόνο,

αυτών που πάντα σε πείσμα των καιρών και των ανθρώπων ελπίζουν και παλεύουν για το αύριο:

«απ΄την πατρίδα μας διωγμένοι
και σβησμένοι απ΄την Ανατολή,
θ' ανατείλουμε στη Δύση»
Κ. Παλαμά, «Δωδεκάλογος του γύφτου», 1907

αυτών εντέλει για τους οποίους ο Μικρασιάτης ποιητής μας Γ. Σεφέρης έγραψε:

«αυτοί οι άγνωστοι άνθρωποι ...το καλύτερο που έχει ο τόπος μας».

Στόχος κι επιδίωξή μας, είναι να προκαλέσουμε και συνάμα να προσκαλέσουμε τους νεότερους ν' αφουγκραστούν την παράδοση από εκείνους που σαν πηλό την έπλασαν χρόνο με το χρόνο, και ν΄ανακαλύψουν ποιοι στ' αλήθεια είναι, ανατρέχοντας στις ρίζες τους. Γιατί: «σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν, σβήνει κανείς ένα κομμάτι από το μέλλον».

Σας παραδίδουμε λοιπόν το προϊόν της συλλογικής μας δουλειάς, με λάθη ίσως και παραλείψεις, όχι όμως ηθελημένες, αφού συχνά οι πληροφορίες ήταν ασαφείς και αντικρουόμενες, με την προσδοκία αυτό να σταθεί η αφορμή για ν΄αποκαλυφθούν όλες οι πτυχές της ιστορίας του τόπου. Γι' αυτό ελπίζουμε στη βελτίωση και στην ολοκλήρωσή του, φτάνει εσείς όλοι να σταθείτε πλάι μας αρωγοί και συμπαραστάτες, κάνοντας πράξη την προτροπή του Κ. Παλαμά:

«Παιδί, το περιβόλι μου, που θα κληρονομήσεις,
Οπως το βρείς κι όπως το δείς να μην το παρατήσεις.
Σκάψε το ακόμα πιο βαθειά και φράξε το πιο στέρια
Και πλούτισε τη χλώρη του και πλάτυνε τη γή του.»
"Πατέρες", 1905

Σας ευχαριστούμε

Ιωαννίδου Αμαλία
Νέστορος Χαρίκλεια
Ρουμελιώτου Μαρία

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το περιεχόμενο και η δομή αυτού του βιβλίου-λευκώματος διαφέρει από εκείνα ενός αμιγώς ιστορικού βιβλίου, κι αυτό γιατί στόχος μας εξαρχής ήταν ν' αποτελέσει ένα εύχρηστο εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας και ταυτόχρονα ένα ευχάριστο ανάγνωσμα για όλους.

Το πρώτο μέρος του λοιπόν περιέχει, **«Ιστορικά στοιχεία»**, που αποτυπώνουν συνοπτικά γεγονότα και πολιτικές, οι οποίες ήδη από την αρχαιότητα οδήγησαν τους κατοίκους του Ελλαδικού χώρου, άλλοτε ν' απλωθούν έξω απ΄τα σύνορα, άποικοι, ταξιδευτές και μετανάστες, κι άλλοτε να επιστρέψουν, πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα.

Υπάρχουν επίσης συγκεντρωμένες όλες οι ερμηνείες, επιστημονικές ή μη, για τις ονομασίες του τόπου αυτού, που σήμερα είναι γνωστός ως Άγιος Στέφανος.

Το δεύτερο μέρος, «Η ιστορία μας», είναι βασισμένο σε μαρτυρίες και αναμνήσεις αυτών που πρωτοήρθαν με την Ανταλλαγή από τις αξέχαστες πατρίδες της Ανατολής, κι εγκαταστάθηκαν εδώ ως πρόσφυγες-ανταλλάξιμοι πρώτης γενιάς αλλά και των απογόνων τους που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σ' αυτόν τον τόπο.

Το πλούσιο αυτό ιστορικό και λαογραφικό υλικό, ταξινομημένο χρονολογικά από το 1924 μέχρι και σήμερα, περιγράφει τον ξεριζωμό, την εγκατάσταση και την προκοπή των ανθρώπων αυτών, σε επί μέρους θεματικές ενότητες που καλύπτουν όλες τις πλευρές της καθημερινής ζωής και των δραστηριοτήτων τους: τους οικισμούς, τους κλήρους και τα προσφυγικά σπίτια, την ύδρευση και τον ηλεκτροφωτισμό, τους δρόμους, τα λεωφορεία και τα τρένα, τις καλλιέργειες και τα καμίνια, τα εμπορικά μαγαζιά και τα κέντρα διασκέδασης, το σχολείο και την εκκλησία.

Με αφορμή τέλος το Ηρώο του χωριού, αφιερώσαμε την τελευταία ενότητα σε γεγονότα του πολέμου του Σαράντα και της Κατοχής, που σχετίζονται άμεσα με τον Άγιο Στέφανο και τη ζωή των κατοίκων του, κάνοντας ιδιαίτερη μνεία της ηρωικής δράσης πολλών από αυτούς.

Στο τρίτο μέρος όλοι μαζί μια παρέα, **«Όπως στις βεγκέρες παλιά»**, κουβεντιάζουμε, ακούμε και μαθαίνουμε, καθώς οι ίδιοι οι πληροφορητές μάς αφηγούνται καθημερινά συμβάντα, βιώματα και αναμνήσεις προσωπικές. Έτσι ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια μας ολοζώντανη η ιστορία αυτού του τόπου στην πιο αυθεντική εκδοχή της, αυτήν της καθημερινότητας των απλών ανθρώπων, στο σπίτι, στο χωράφι και στο μαγαζί, στο δρόμο και στο Σταθμό, στη βόλτα και στο γήπεδο, στο σινεμά και στην ταβέρνα, στο σχολείο και στην εκκλησία.

Το «Παράρτημα» τέλος περιλαμβάνει αναλυτικούς επίσημους στατιστικούς πίνακες και διαγράμματα που αφορούν στη δημογραφική και διοικητική εξέλιξη του Αγίου Στεφάνου, καταλόγους ονομάτων των κληρούχων προσφύγων και των πρώτων οικογενειών που εγκαταστάθηκαν εδώ, καθώς και ιστορικά στοιχεία για τους τόπους προέλευσής τους, σε συνδυασμό με χάρτες και παλιές φωτογραφίες.

, στο δρόμο και
ν ταβέρνα, στο

στατιστικούς
αι διοικητική
κληρούχων
εδώ, καθώς
νδυασμό με

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ιστορικά Στοιχεία
Η Διασπορά των Ελλήνων
Αρχαιότητα
Μεσαίωνας
Νεότερα Χρόνια
19ος μ.Χ. αιώνας
20ος μ.Χ. αιώνας
Η ενσωμάτωση των Ελλήνων προσφύγων
Ενέργειες και ρυθμίσεις του Ελληνικού κράτους για την αποκατάσταση των προσφύγων
Άλλες διαστάσεις του προσφυγικού
Ανθρώπινη – Κοινωνική
Οικονομική – Πολιτική – Εθνολογική – Πολιτιστική
Οίον – Μπογιάτι – Άγιος Στέφανος

2. Η Ιστορία μας
Ι. Έτος 1924
Η Ανταλλαγή
Ταξιδεύοντας προς την Ελλάδα
Η εγκατάσταση στο Μπογιάτι
Τα πρώτα δύσκολα χρόνια
ΙΙ. Έτος 1926
Τα προσφυγικά σπίτια
Οι οικισμοί
Οι κλήροι
ΙΙΙ. Η προκοπή των προσφύγων
Γεωργία
Εμπόριο
Πηγάδια – βρύσες
Λίμνη του Μαραθώνα – Έργα Ύδρευσης
Ηλεκτροφωτισμός
Καμίνια
Στρατιωτικές Αποθήκες Βάσεως Υλικού Πολέμου (Α.Β.Υ.Π.)
Συγκοινωνία
Ο Σταθμός του τρένου
Τα Λεωφορεία
Ο Άγιος Στέφανος ως παραθεριστικό κέντρο
ΙV. Κοινωνική ζωή – Καθημερινότητα – Ανθρώπινες σχέσεις
Ο Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου
Το Σχολείο
Γιορτές – Διασκέδαση
Ολυμπιακός Αγίου Στεφάνου
V. Παγκόσμιος Πόλεμος – Αλβανικό – Κατοχη
VI. Ο Άγιος Στέφανος σήμερα

3. Όπως στις Βεγκέρες παλιά...

4. Παράρτημα
Σύνθεση του πληθυσμού και εξέλιξη των οικισμών
Πρόεδροι και δήμαρχοι
Οι πρώτες οικογένειες
Τόποι προέλευσης των πρώτων κατοίκων
Υποσημειώσεις
Βιβλιογραφία

1.

Ιστορικά στοιχεία

Η ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

2000 π.Χ.: Οι πανάρχαιοι μύθοι του ταξιδιού του Φρίξου και της Έλλης, αλλά και της Αργοναυτικής Εκστρατείας, αποτελούν αδιάψευστες μαρτυρίες της ελληνικής παρουσίας στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου.

1184 π.Χ.: Άλωση της Τροίας από τους Μυκηναίους και πρώτη εγκατάστασή τους στη Μ. Ασία.

1100 π.Χ.: Α΄ Ελληνικός Αποικισμός: Έλληνες πρόσφυγες (Ίωνες, Αιολείς, Αχαιοί, Δωριείς) αναζητώντας καλύτερη τύχη ριζώνουν στα Μικρασιατικά παράλια και προοδεύουν.

8ος – 6ος αιώνας π.Χ.: Β΄ Ελληνικός Αποικισμός: οι Έλληνες της Μ. Ασίας επεκτείνονται στον Εύξεινο Πόντο, αλλά και σε όλη τη Μεσόγειο.

6ος – 5ος αιώνας π.Χ.: Οι ελληνικές αποικίες ανθούν ακόμα και υπό τον περσικό ζυγό και ενισχύονται μετά τις νίκες των Ελλήνων στους Περσικούς Πολέμους.

4ος αιώνας π.Χ.: Το Μακεδονικό Κράτος του Φιλίππου επεκτείνεται στη Θράκη. Ο Μ. Αλέξανδρος, στην πορεία του προς Ανατολάς, ξαναχτίζει τις κατεστραμμένες Ελληνικές πόλεις και ιδρύει νέες, ως τη Βακτριανή, στα βάθη της Ασίας.

2ος – 3ος αιώνας μ.Χ.: Το Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος επιβιώνει ως γνήσια Ελληνικό.

ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ

330 μ.Χ.: Στο Βυζάντιο, την αρχαία Μεγαρική αποικία του 660 π.Χ., ιδρύεται η Κωνσταντινούπολη, που θα παραμείνει πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας για 1000 χρόνια. Ο Ελληνισμός της Μ. Ασίας δοκιμάζεται από επιθέσεις Αβάρων, Περσών, Αράβων και Μογγόλων.

1071 μ.Χ.: Οι Σελτζούκοι Τούρκοι στη Μ. Ασία και Καππαδοκία. Οι Έλληνες κάτοικοί της επιβιώνουν και μεγαλουργούν παρά τις διώξεις και τους εξισλαμισμούς.

1204 μ.Χ.: Με την Άλωση και λεηλασία της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους εγκαθιδρύεται η Φραγκοκρατία στον ελλαδικό χώρο. Εκτοπίζονται οι Βυζαντινοί άρχοντες, καθώς και αρκετοί Έλληνες κάποικοι.

1204 – 1261 μ.Χ.: Στην "Αυτοκρατορία της Νίκαιας" στη βορειοανατολική Μ. Ασία, που οι Σελτζούκοι αποκαλούν "Ελλάδα", συνεχίζεται η βυζαντινή παράδοση και διαμορφώνεται ο Νέος Ελληνισμός.

1204 – 1461 μ.Χ.: Ακμή της ελληνικής Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας του Πόντου.

ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

1453μ.Χ.: Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς, αλλά και άμεση επανίδρυσή της από το Μωάμεθ Β΄, που ανακαλεί τους Έλληνες κατοίκους, υποσχόμενους προνόμια.

1461μ.Χ. – 1470μ.Χ.: Ο Πόντος και η Καππαδοκία υποτάσσονται στους Οθωμανούς.

16ος – 17ος αιώνας μ.Χ.: Οι «Καραμανλήδες», απομονωμένοι και ειρηνικοί, παρά τις διώξεις και τους εξισλαμισμούς, διατηρούν την εθνική και θρησκευτική τους ταυτότητα.

Τουρκοκρατία (15ος – 18ος αιώνας μ.Χ.): Ο Ελληνισμός της Μ. Ασίας εξακολουθεί να ελπίζει, κρατώντας άσβεστη τη φλόγα της ελευθερίας. Πολλοί Καππαδόκες αναζητούν εργασία στην Κωνσταντινούπολη. Η ελληνική παιδεία συνεχίζει να ανθεί με επίκεντρο την Πατριαρχική Ακαδημία της Κωνσταντινούπολης.

19ος μ.Χ. ΑΙΩΝΑΣ

1821: Οι Μικρασιάτες Έλληνες ενισχύουν με κάθε τρόπο την Επανάσταση στην Ελλάδα, παρά τις τουρκικές διώξεις και τα αντίποινα. Το πρώτο μεταναστευτικό ρεύμα από Μ. Ασία και Κωνσταντινούπολη προς τα νησιά του Αιγαίου και την Πελοπόννησο αντιμετωπίζεται ψυχρά από τις Αρχές στην Ελλάδα.

1833: Οι μορφωμένοι πρόσφυγες επανδρώνουν τη διοικητική μηχανή του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους.

1853: Με το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου η Τουρκία με το «Χάτι Χουμαγιούν» παραχωρεί θρησκευτικές ελευθερίες και ισότητα σε όλους του κατοίκους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Έτσι οι Έλληνες Μικρασιάτες και Κωνσταντινουπολίτες αναπτύσσουν νέες ποικίλες δραστηριότητες (σχολεία και εμπορικές παροικίες στη Νότια Ρωσία).

1878-1897: Μετά τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου η Ανατολική Ρωμυλία προσαρτάται στη Βουλγαρία. Το αδύναμο ελληνικό κράτος, ιδίως μετά την ταπεινωτική ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο, διστάζει να προασπίσει τα δικαιώματα των Ελλήνων στην οθωμανική επικράτεια.

20ος μ.Χ. ΑΙΩΝΑΣ

1903-1906: Μακεδονικός Αγώνας: Οι Βούλγαροι ήδη από το 1893 εποφθαλμιούν τη Μακεδονία και προβαίνουν σε βιαιοπραγίες. Κύμα Ελλήνων προσφύγων από Ανατολική Ρωμυλία.

1906: Κουτσοβλαχικό ζήτημα προβάλλει η Ρουμανία και προβαίνει σε απελάσεις Ελλήνων κατοίκων.

1908: Το κίνημα των Νεοτούρκων στοχεύει στον εκτουρκισμό και την εκδίωξη των Ελλήνων από τα τουρκικά εδάφη. Εμφάνιση του Μουσταφά Κεμάλ.

1911: Απόφαση του Τουρκικού Κράτους για απαλλαγή του από τους χριστιανικούς πληθυσμούς.

1912-13: Βαλκανικοί Πόλεμοι: Με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου κατακυρώνονται στη Βουλγαρία η Δυτική Θράκη και τμήμα της Ανατολικής Μακεδονίας.

Έλληνες πρόσφυγες από Βουλγαρία και Σερβία.

Έλληνες του Καυκάσου έρχονται στη Μακεδονία αναζητώντας ένα κομμάτι γης.

1914: Ρεύμα Ελλήνων προσφύγων από Βόρεια Ήπειρο. Η Τουρκία,

προφασιζόμενη στρατιωτικούς λόγους και με τη συνδρομή της Γερμανίας, πιέζει τους Έλληνες της Ανατολικής Θράκης και Δυτικής Μ. Ασίας σε «εκούσια μετανάστευση» με προπαγάνδα του Τύπου και δολοφονίες.

1914-18: Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος: Η Τουρκία προβαίνει σε εκτοπίσεις Ελλήνων του Πόντου, του Μαρμαρά και της Δυτικής Μ. Ασίας προς την ενδοχώρα, για την επάνδρωση των «ταγμάτων εργασίας» και σε εκτελέσειςλιποτακτών. Χιλιάδες πρόσφυγες έρχονται στην Ελλάδα.

1915-1919: Στον Πόντο πλήθος ανταρτών εγκαταλείπουν τα μέρη τους και χιλιάδες άμαχοι εκτελούνται, ιδίως μετά την ανακήρυξη «αυτόνομου κράτους» από Πόντιους και Αρμένιους. Κύμα προσφύγων προς την Ελλάδα.

Νοέμβριος 1919: Με τη Συνθήκη του Νεϊγύ και το «Σύμφωνο Αμοιβαίας Μετανάστευσης μεταξύ Ελλάδας - Βουλγαρίας», περίπου 50.000 πρόσφυγες έρχονται στην Ελλάδα.

Επίσης, πολλοί Έλληνες από τη Ρωσία, μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση και την επέκταση της Τουρκίας, εγκαταλείπουν τις εστίες τους καταφεύγοντας στο Καρς του Καυκάσου.

Τέλος κύμα προσφύγων έρχεται και από την ιταλοκρατούμενη Νοτιοδυτική Μ. Ασία, το Αϊδίνιο και την ενδοχώρα. Συνολικά μέχρι και το 1920 κατέφυγαν στην Ελλάδα, είτε μόνοι είτε με κρατική πρωτοβουλία, περίπου 800.000.

15/5/1919: Με την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη, αλλά και με το τέλος του Πολέμου, η πλειονότητα των προσφύγων επιστρέφει στη Μ. Ασία και στην Ανατολική Θράκη, βρίσκοντας όμως τα πάντα κατεστραμμένα.

Ο Κεμάλ με την ενίσχυση των Ιταλών ξεκινά κλεφτοπόλεμο.

Ιούλιος 1920: Με τη Συνθήκη των Σεβρών η περιοχή της Σμύρνης θα έχει ελληνική διοίκηση για 5 χρόνια και η Ανατολική Θράκη περνά στην Ελλάδα.

Ο Μουσταφά Κεμάλ αρνείται τους όρους. Ιταλοί και Γάλλοι τον ενισχύουν στην επίθεσή του στην Προύσα. ΗΠΑ και ΕΣΣΔ τάσσονται στο πλευρό του, μετά την πολιτική ήττα του Ελευθέριου Βενιζέλου στην Ελλάδα και την επάνοδο του βασιλιά Κωνσταντίνου στην Ελλάδα.

Ιούνιος-Ιούλιος 1921: Οι Κεμαλικοί, με πρόφαση μια νέα ελληνική απόβαση, εκκαθαρίζουν τον Πόντο από τον ελληνικό πληθυσμό.

Σεπτέμβριος 1921: Η Μικρασιατική Εκστρατεία συνεχίζεται προς Άγκυρα και Σαγγάριο ποταμό με πολλά προβλήματα.

Ιούλιος 1922: Η Ελληνική Κυβέρνηση αποφασίζει την απόσυρση των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων από τη Μικρά Ασία.

14/8/1922: Τουρκική αντεπίθεση και άτακτη υποχώρηση του Ελληνικού Στρατού.

27/8/1922: Σφαγή και πυρπόληση της Σμύρνης.
Αιχμάλωτοι στρατιώτες και πολίτες οδηγούνται στην ενδοχώρα και στο θάνατο. Κύματα προσφύγων από τα Βουρλά, το Αϊβαλί και τα Μοσχονήσια περνούν στα νησιά του Αιγαίου. Διώξεις γίνονται και στην Προποντίδα. Στους Έλληνες της Ανατολικής Θράκης και των περιχώρων της Κωνσταντινούπολης δίνεται διορία ενός μηνός για να εκκενώσουν την περιοχή. Πλήθος Ποντίων προσφύγων περνά στην ΕΣΣΔ.

Συνολικά ως το φθινόπωρο φθάνουν στην Ελλάδα 900.000 περίπου πρόσφυγες, οι οποίοι, έχοντας έντονη την αίσθηση της προσωρινότητας, υπομένουν καρτερικά τις αντιξοότητες, ανυπομονώντας να επιστρέψουν στις εστίες τους.

24/7/1923: Μετά την ανακωχή, στις 2/10/1922, υπογράφεται η **Συνθήκη της Λωζάννης**, η οποία ορίζει «υποχρεωτική ανταλλαγή ορθόδοξων και μουσουλμάνων κατοίκων Ελλάδας και Τουρκίας», αναδρομικά από το 1912, με καταβολή αποζημίωσης. Εξαιρούνται οι περιοχές της Δυτικής Θράκης, Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου.

Συγκροτείται Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής στην Κωνσταντινούπολη.

Οι Έλληνες πρόσφυγες αντιδρούν αρχικά, αλλά τελικά αποδέχονται το τετελεσμένο του ξεριζωμού.

400.000 Πόντιοι έρχονται στην Ελλάδα, ενώ άλλες 700.000 εκτοπίζονται ή μεταναστεύουν στην ΕΣΣΔ.

200.000 Καππαδόκες φτάνουν μετά το 1923.

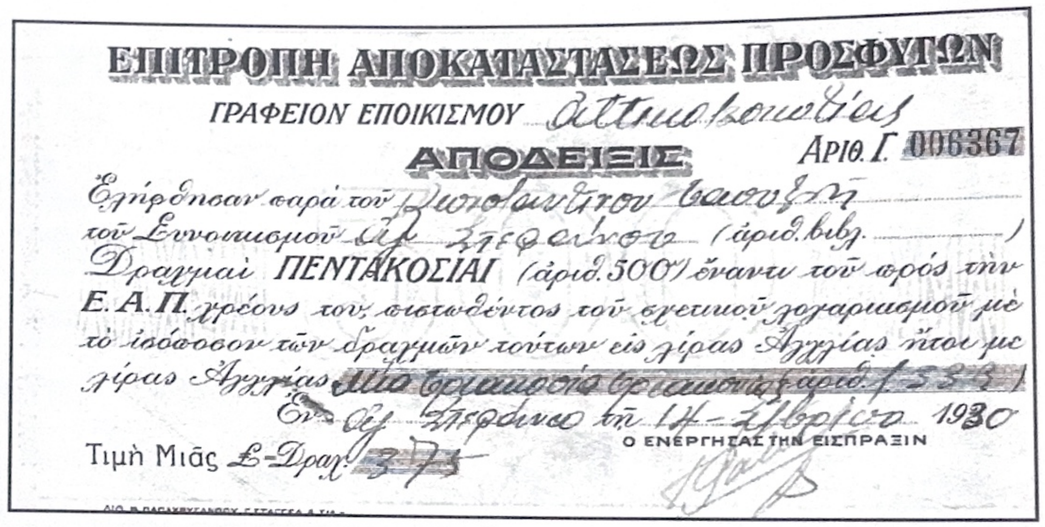
Συνολικά λοιπόν εγκαθίστανται στην Ελλάδα περίπου 1.500.000 Έλληνες και αποχωρούν 350.000 Μουσουλμάνοι από την Ελλάδα. Όμως στα πρώτα χρόνια της προσφυγιάς, σε μιά γέννηση αντιστοιχούν τρείς θάνατοι, με αποτέλεσμα το 1928 να καταμετρώνται 1.250.000 πρόσφυγες.

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Νοέμβριος 1922 - 1925:Ιδρύεται το «Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων». Πρωταρχικό του μέλημα η προσωρινή στέγαση, διατροφή και ιατρική περίθαλψη των προσφύγων.

Συνεπικουρούν ξένες φιλανθρωπικές οργανώσεις μαζί με ιδιώτες.

Σεπτέμβριος 1923-Δεκέμβριος 1930: Ιδρύεται στην Αθήνα η «Ε.Α.Π.» (Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων) για την οριστική στέγαση και την παραγωγική απασχόληση προσφύγων και ανταλλαγέντων.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΥ Αττικοβοιωτίας

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ Αριθ. Γ. 006367

Εἰσπράξαμεν παρὰ τοῦ Χωροφύλακος Βασιλείου

τοῦ Εὐαγγέλου Αρ. 3ης Τεφελίου (ἀριθ. βιβλ.)

Δραχμὰς ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑΣ (ἀριθ. 500) ἔναντι τοῦ φόρου τὴν

Ε.Α.Π. χρέους του ὀφειλόντος τοῦ ἐγκειμένου λογαριασμοῦ μὲ

τὸ ἰσόποσον τῶν δραχμῶν τούτων εἰς χήρας Ἀγχίας ἧτοι μὲ

χήρας Ἀγχίας Μια δραχμὴ δραχμὴ αριθ. [illegible]

Ἐν Αθ. τῇ 14 Δεκεμβρίου 1930

Τιμὴ Μιᾶς £-Δραχ. 37

Ο ΕΝΕΡΓΗΣΑΣ ΤΗΝ ΕΙΣΠΡΑΞΙΝ

1924: Σύσταση της «Γενικής Διεύθυνσης Ανταλλαγής Πληθυσμών» με κατά τόπους Γραφεία.

Σύσταση «Επιτροπών Εκτίμησης» των περιουσιών που χάθηκαν. Η Τουρκία υπονομεύει το έργο τους.

Η Εθνική Τράπεζα χορηγεί μία προκαταβολή στους πρόσφυγες για την αξία τής εκεί περιουσίας τους.

Ιούνιος 1925: Σύμβαση της Άγκυρας (έμεινε ανεφάρμοστη).

Δεκέμβριος 1926: Συμφωνία των Αθηνών (έμεινε ανεφάρμοστη).

10/6/1930: Υπογράφεται η Συμφωνία της Άγκυρας και αργότερα το «Σύμφωνο Φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Δυστυχώς η κατά πολύ μεγαλύτερη περιουσία των ανταλλάξιμων Ελλήνων Ορθοδόξων της Τουρκίας εξισώνεται με την αντίστοιχη μικρή περιουσία των Μουσουλμάνων της Ελλάδας.

Μετά το 1930: Η Αγροτική Τράπεζα αναλαμβάνει την είσπραξη των χρεών των προσφύγων.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

- Διάθεση οικονομικών πόρων από τα δάνεια του 1924 και 1928.
- Απαλλοτριώσεις κτημάτων και διανομή τους μαζί με τις ιδιοκτησίες τ Μουσουλμάνων ανταλλάξιμων.
- Διάθεση κρατικών οικοπέδων γύρω από τις αστικές περιοχές για δημιουργία συνοικισμών.
- Εγκατάσταση προσφύγων γεωργών σε Μακεδονία και Δυτική Θράκη εποικισμός παραμεθόριων περιοχών.
- Διαχωρισμός τους σε αστούς και γεωργούς.
- Παροχή στέγης και κλήρου γης από αγροτεμάχια στην ύπαιθρο και στέγ στις πόλεις, των οποίων η κυριότητα κατοχυρώνεται μετά την αποπλήρω του χρέους.
- Δημιουργία 4 συνοικισμών στην Αθήνα. (Καισαριανή, Βύρωνα, Ν. Ιωνί Κοκκινιά)
- Ίδρυση οικισμών από εύπορους πρόσφυγες στη Νέα Σμύρνη και τ Καλλίπολη.
- Δημιουργία παραγκουπόλεων κοντά στους προσφυγικούς οικισμούς σ άπορους και άνεργους πρόσφυγες.
- Τελικά η ανταλλάξιμη περιουσία δεν περιήλθε ποτέ στους πρόσφυγες.

ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ»

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

- Υποτιμητικός ο όρος «πρόσφυγας» ή «τουρκόσπορος».
- Απομόνωση, περιθωριοποίηση, αποκλεισμός των προσφύγων.
- Κλειστοί συνοικισμοί, κλειστοί γάμοι.
- Οικονομικός ανταγωνισμός των προσφύγων με τους γηγενείς, ανεργία.
- Διαφορά νοοτροπίας και τρόπου ζωής (οι πρόσφυγες ήταν πιο φιλελεύθερ και κοσμοπολίτες).
- Υποτιμητικά σχόλια των γηγενών για τις γυναίκες-πρόσφυγες και αμφισβήτη της ηθικής τους.
- Γλωσσικές ιδιαιτερότητες (μικρασιατικό ή και τουρκικό ιδίωμα). Ωστόσο πρόσφυγες ήταν κατά κανόνα γλωσσομαθείς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ

- Αύξηση κατά 20% του πληθυσμού της Ελλάδας
- Ενίσχυση του ελληνικού χαρακτήρα της Μακεδονίας και της Θράκης.
- Τόνωση της γεωργίας και καλλιέργεια νέων άγονων εκτάσεων.
- Αύξηση της αγροτικής παραγωγής και βελτίωση των μεθόδων της.
- Αστικοποίηση της χώρας.
- Αναζωογόνηση της υπάρχουσας βιομηχανίας με ειδικευμένο, φτηνό εργατικό δυναμικό και ίδρυση νέων δυναμικών επιχειρήσεων με έμπειρα στελέχη.
- Μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική ζωή της χώρας.
- Τόνωση και εισαγωγή νέων τάσεων στη Λογοτεχνία, τις επιστήμες και τη λαϊκή μουσική.

ΟΙΟΝ - ΜΠΟΓΙΑΤΙ - ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΟΙΟΝ

«Οίον» ονομαζόταν ο σιδηροδρομικός σταθμός του Αγίου Στεφάνου, αλλά και η ευρύτερη περιοχή. Οι ρίζες του τοπωνυμίου ανάγονται στην Αρχαιότητα. Στα Ομηρικά Έπη συναντάται η λέξη "όις" που σημαίνει "πρόβατο" και αργότερα στον Αθήναιο και το Σώφρονα το επίθετο "όιος" με την έννοια του "προβάτειος". Στο Διόδωρο το "οίον" έχει τη σημασία του "χώρου - σταθμού"[1]. Ο Αρποκρατίων, φιλόσοφος των ρωμαϊκών χρόνων, ερμηνεύει την ονομασία "Οίον", που στην αρχαιότητα σήμαινε "μόνον", ως εξής: "δια το μηδαμώς ευοίκητον έχειν, αλλά μεμονούσθαι". Ήταν δηλαδή μια περιοχή ακατοίκητη και απομονωμένη, ανεξάρτητη διοικητικά από τον ευρύτερο δήμο της Δεκέλειας.

Στην Κλασική εποχή, ένας από τους δέκα δήμους της Αττικής ήταν το «Οίον το Δεκελειόν». Ανήκε στην Ιπποθοωντίδα φυλή, την όγδοη από τις δέκα φυλές των Αθηναίων, που ίδρυσε ο Κλεισθένης τον 6ο π.Χ. αιώνα τιμώντας τον ήρωα Ιπποθόωντα.[2] Η φυλή αυτή έδωσε το 490 π.Χ. στο Μιλτιάδη 1000 πολεμιστές για τη μάχη του Μαραθώνα. Η περιοχή του αρχαίου αυτού δήμου εκτεινόταν νοτιοανατολικά της Δεκέλειας (Τατόι) και έφθανε μέχρι τις Αφίδνες (Κιούρκα) και το σημερινό Άγιο Στέφανο.[3]

Από το 200 π.Χ., το «Οίον το Δεκελειόν» περιήλθε στην Ατταλίδα φυλή που ιδρύθηκε τότε προς τιμήν του βασιλιά της Περγάμου Αττάλου Α΄ με αφορμή την επίσκεψή του στην Αθήνα.

ΜΠΟΓΙΑΤΙ

Στην περίοδο μεταξύ 1350 - 1455μ.Χ., εποχή που κυριαρχούσαν στην Αττική οι Φράγκοι, εγκαθίστανται ειρηνικά στην ευρύτερη περιοχή του Μπογιατίου, μεταξύ Πάρνηθας και Πεντέλης, Αλβανόφωνοι εποικιστές ως αγρότες-κτηνοτρόφοι. Γενάρχες τους ήταν οι Μπούας, Λιόσης και Σπάτας. Οι Φράγκοι τους χρησιμοποίησαν ως εργάτες και στρατιώτες για την άμυνα της περιοχής.

Η προέλευση λοιπόν του τοπωνυμίου «Μπογιάτι» φαίνεται να προέρχεται από την αντίστοιχη «φάρα» του Μπούα[4]. Ίσως η ονομασία να προέρχεται από την αρβανίτικη λέξη «μπου» που σημαίνει «νερό». Η εικασία αυτή ενισχύεται και από την περιγραφή που δίνουν οι πληροφορητές μας, ότι η περιοχή είχε πολλά νερά και πηγές.

Στην εποχή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, την ευρύτερη περιοχή του Μπογιατίου κατείχαν και καλλιεργούσαν οι Αρβανίτες, υπό όρους, ενώ η ψιλή κυριότητα ανήκε στο τουρκικό κράτος. Στα μέσα περίπου του 17ου αιώνα, όταν αρχίζει η παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι μικρές καλλιέργειες των Αρβανιτών, μετατρέπονται σε μεγαλύτερες εκτάσεις, τα «τσιφλίκια», των οποίων τη νομή είχαν πλούσιοι αγάδες, όπως ο «Μπογιάτ-Αγά» που πιθανόν να έδωσε το όνομά του στην περιοχή («Μπογιατίκιοϊ»).

Κατά μια λαϊκή εκδοχή το όνομα της περιοχής προέρχεται από την τουρκική λέξη «μπογιά», δηλαδή βαφή, επειδή εφύετο εκεί ένα χόρτο, «το ερυθρόθερμο» ή «ριζάρι», που από τις ρίζες του έβγαινε κόκκινο χρώμα.

Άλλοι, βασιζόμενοι ίσως στην παρετυμολογία της λέξης, αναφέρουν ότι υπήρχε ένας αγάς που έβαψε το άλογό του (Μπογιά + άτι) και από εκεί προήλθε το «Μπογιάτι».

Στο χάρτη της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού του 1889 (Φύλλο Μαραθών, εκ μεγενθύσεως του χάρτου του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου του Kaupert, 1885) διακρίνονται τα τοπωνύμια Bugiati, Sorani (Ζώργιανη), Spata (Σπατατζίκι), Migdalesa (Αμυγδαλέζα) Kalentzi και Marathona.

Με την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Οθωμανούς, μετά την υπογραφή της συνθήκης του Λονδίνου[5], εύποροι Έλληνες αγόρασαν τμήματα του κτήματος Μπογιατίου από τους Τούρκους αγάδες της περιοχής. Μία έκταση 1260 στρεμμάτων ο Δ. Καλιφρονάς και μια άλλη ο Γ. Βλάχος. Οι εύποροι αυτοί Έλληνες συνέχισαν να διατηρούν μεγάλη αγροτική γαιοπρόσοδο, με το ίδιο σύστημα, «των κολλήγων».

Οι επόμενοι γαιοκτήμονες, μέσω των διαδοχικών μεταβιβάσεων για την ενιαία μια ιδιοκτησία του κτήματος Μπογιατίου, ήταν κατά σειρά:

1862 Θ. Ηππίτης (δωρεά από τη μητέρα του), 1876 Κωνσταντίνος Κασσαβέτης, 1888 Κληρονόμοι Κωνσταντίνου Αλεξανδροπούλου, 1899 Αποστ. Γρηγορίου, 1900 Μιλτιάδης Σολωμός, 1911 Αναστ. Γάγαλης, 1918 Λεων. και Μαρής Εμπειρίκος.
Η έκταση του κτήματος Μπογιατίου το 1919, ανερχόταν στα 12.000 στρέμματα με τα όριά του να φθάνουν μέχρι την Βαρυμπόμπη, περνώντας το σημερινό όριο της Εθνικής οδού κατά περίπου 5.500 στρέμματα. Στο ανατολικό του όριο συνόρευε με το κτήμα Διονύσου-Σταμάτας που ανήκε στον Ηλιόπουλο[6].

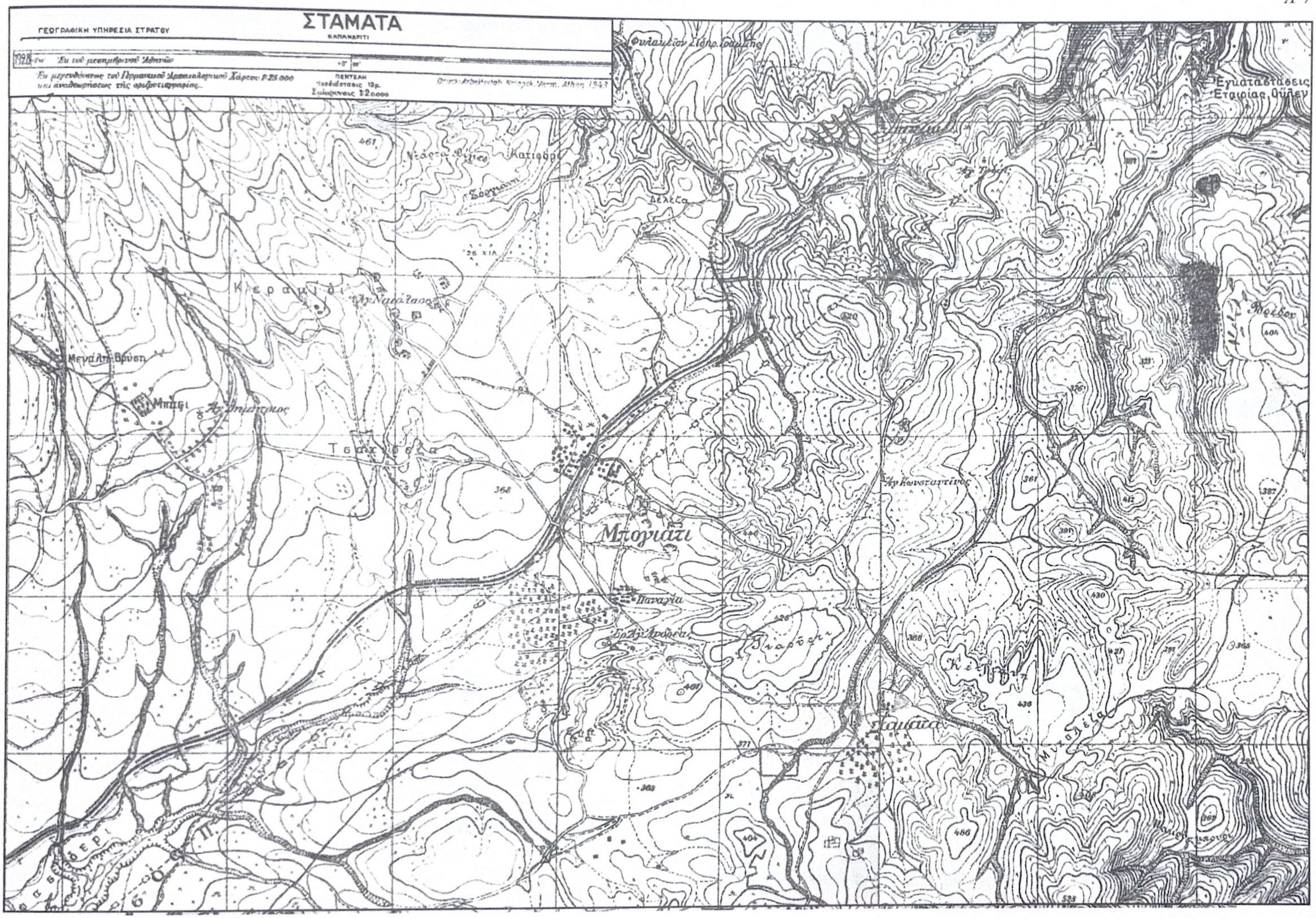
Το 1924 μέρος αυτών των εκτάσεων απαλλοτριώθηκε και μοιράστηκε με τη μορφή κλήρων στους πρόσφυγες που ονόμασαν τη δική τους περιοχή «Μπογιάτι». Έτσι στον παλιό αρβανίτικο οικισμό δόθηκε η ονομασία «Παλιό Μπογιάτι».

Στο χάρτη της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού του 1928 (Φύλλο Σταμάτα, εκ μεγενθύσεως του Γερμανικού Αρχαιολογικού Χάρτου) η ονομασία «Μπογιάτι» χρησιμοποιείται για να περιγράψει και την ευρύτερη περιοχή των οικισμών Αγίου Στεφάνου και Νέας Ζώριανης, που αναγνωρίστηκαν αργότερα ως Κοινότητα Αγίου Στεφάνου.

Οίον Μπογιάτι Άγιος Στέφανος: Το Χθες... στο Σήμερα... και στο

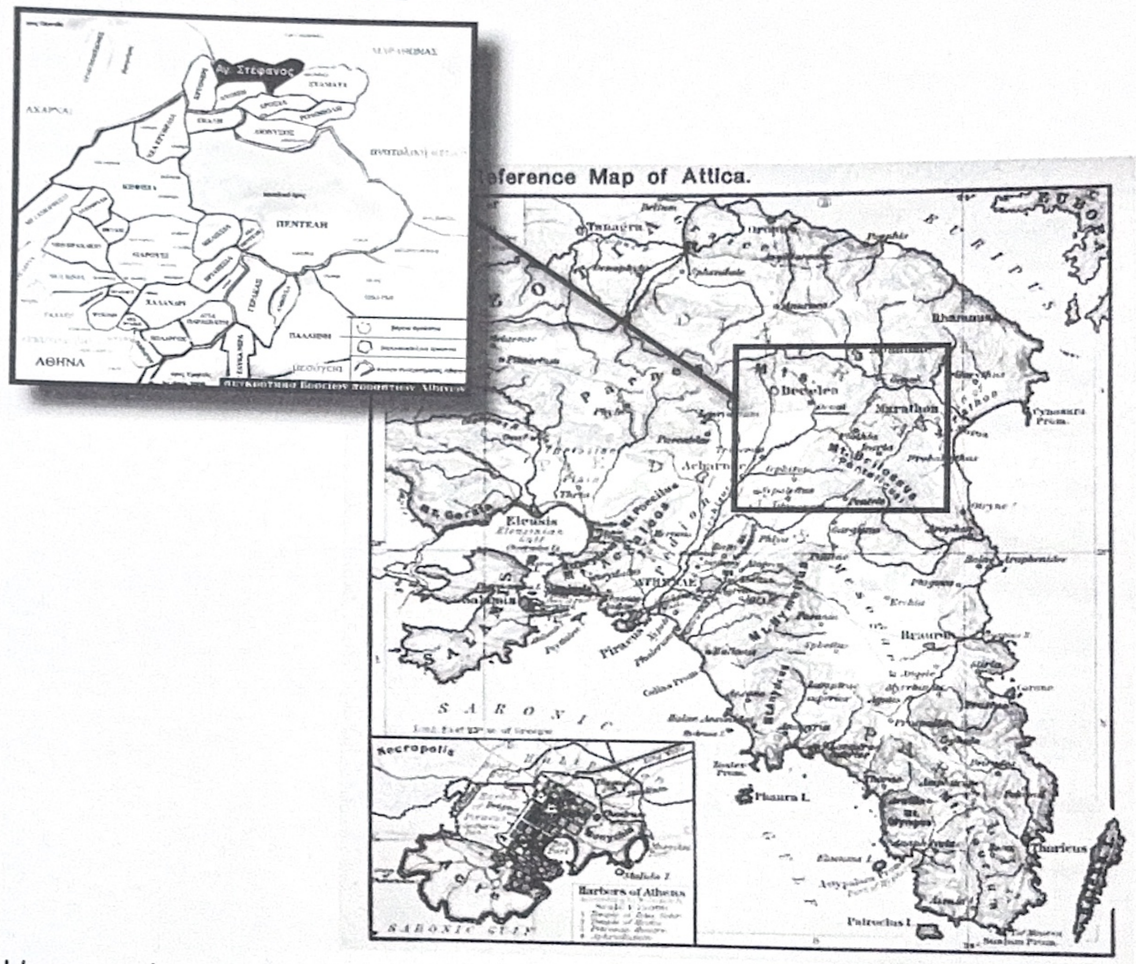
Ιστορικά

Ιστορικά στοιχεία

Άλλη μια διαδεδομένη εκδοχή είναι ότι η ονομασία της περιοχής προέρχεται από το «μπουγάζι», ένα είδος ρεύματος αέρα που εδημιουργείτο συχνά στα μέρη αυτά, μια και το Μπογιάτι βρίσκεται ανάμεσα στην Πάρνηθα και την Πεντέλη και σε υψόμετρο 358 μέτρων.

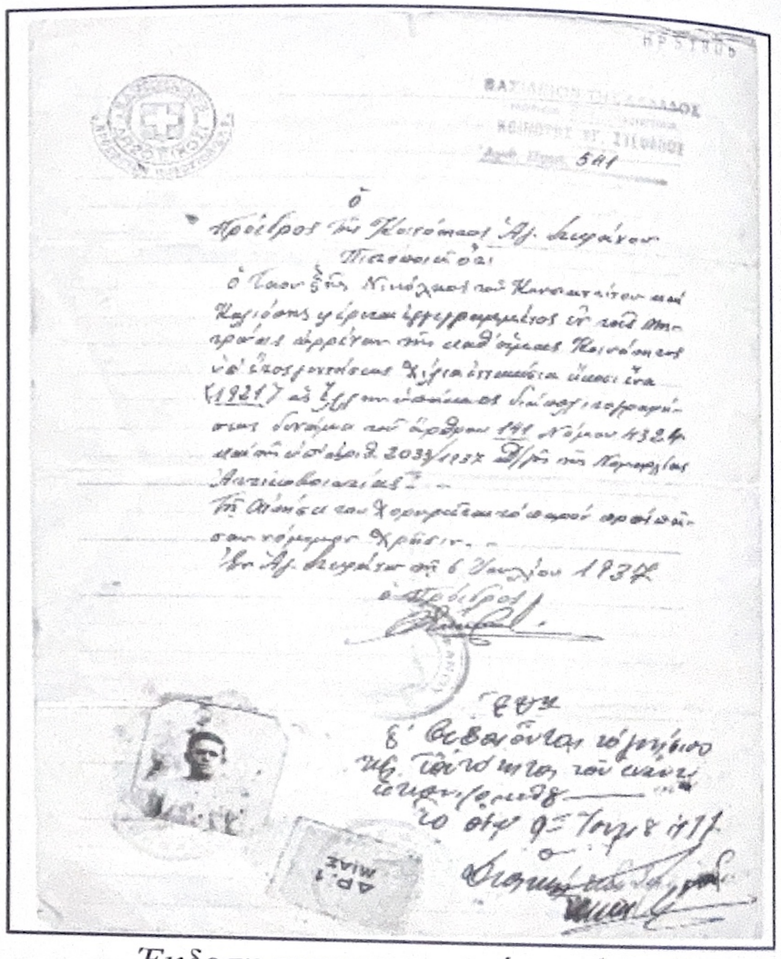
ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

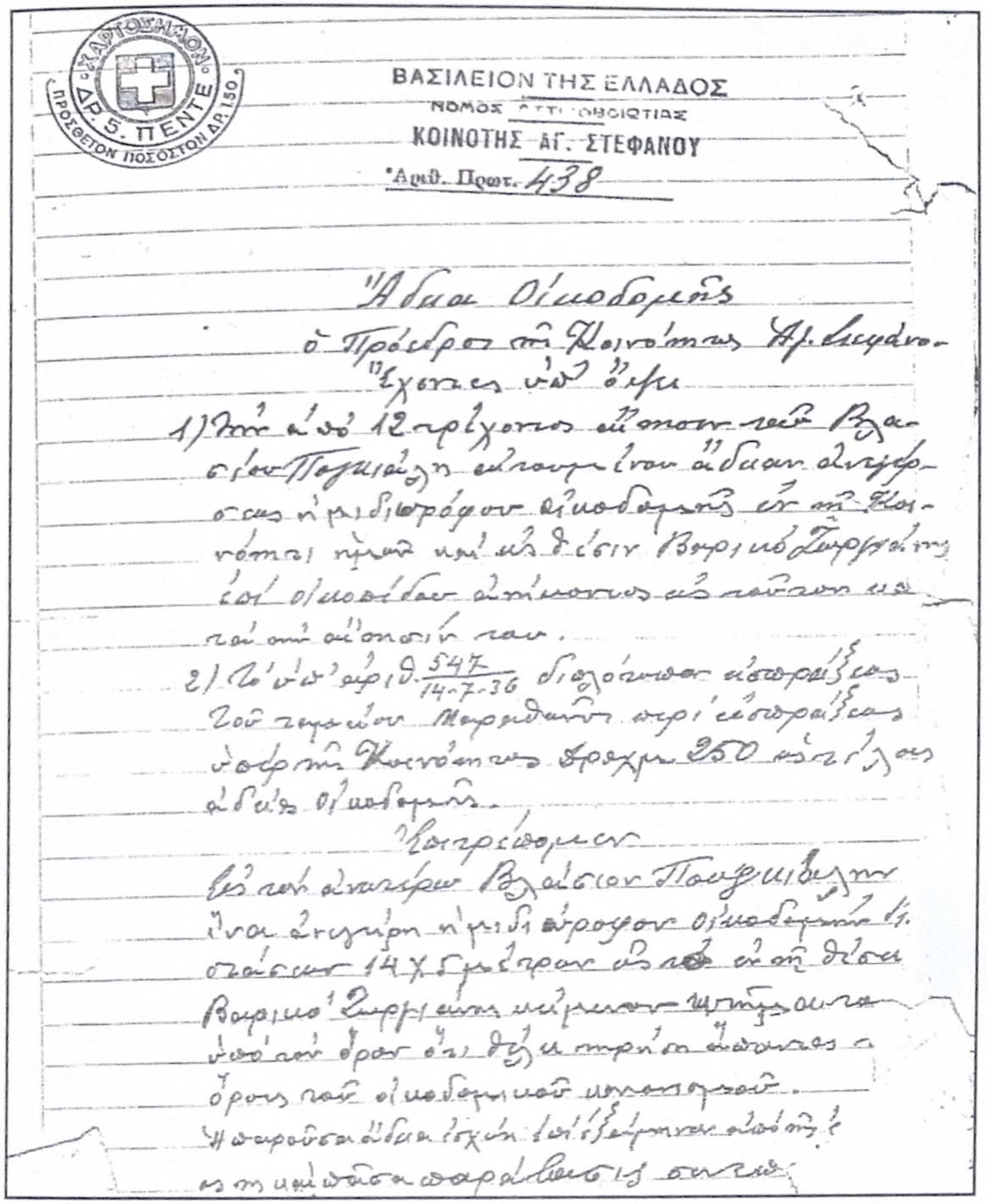
Η ονομασία αυτή επιλέχθηκε από τους Κωνσταντινοπολίτες πρόσφυγες, με την εγκατάστασή τους στην περιοχή, το 1924. Κι αυτό, επειδή έφτασαν από τα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης, όπου ήταν τα χωριά τους, στο λιμάνι του Αγίου Στεφάνου, για να αναχωρήσουν για την Ελλάδα. Έτσι το θεώρησαν ως "το τελευταίο σημάδι της πατρίδας τους". Στη συνέχεια ο οικισμός τους, που δημιουργήθηκε Βόρεια της σιδηροδρομικής γραμμής ονομάστηκε επίσημα «Άγιος Στέφανος».

Το 1929 με το διάταγμα 24-6-1929 (Φ.Ε.Κ. 217ΙΑ/1929) οι οικισμοί Μπογιάτι, Άγιος Στέφανος και Νέα Ζώργιανη αναγνωρίσθηκαν ως ξεχωριστή Κοινότητα με την επωνυμία: «Άγιος Στέφανος»[7], η οποία όμως σε πολλά επίσημα έγγραφα εξακολουθεί να ονομάζεται "Οίον" και "Μπογιάτι". Σε έγγραφο του 1937 αναφέρεται η προσάρτηση της περιοχής Παλαιού Μπογιατίου από την Κοινότητα Αφιδνών στην Κοινότητα Αγίου Στεφάνου.

Το 1995[8] ο Άγιος Στέφανος έγινε Δήμος.

Έκδοση πιστοποιητικού γεννήσεως από την Κοινότητα Αγίου Στεφάνου, 1937.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Αριθ. Πρωτ. 438

"Αδεια Οἰκοδομῆς

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἁγ. Σταφάνου ἔχοντες ὑπ' ὄψει

1) Τὸν ἀπὸ 12 ἐπιτρεπτικὸν ὑπουργικὸν βασιλικὸν Διάταγμα (ἐν Πολιτείᾳ) περὶ καθορισμοῦ ὅρων οἰκοδομικῆς ἐκτὸς τῶν σχεδίων πόλεων καὶ περιφερόντων οἰκοδομικὴν ἐν τῇ Κοινότητι ταύτῃ καὶ μὴ ὄντων ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Δημοτικοῦ Διαμερίσματος ἐκ τῶν ὁποίων ἀπαιτοῦνται ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιτρεπτικὸν ὑπουργικὸν βασιλικὸν Διάταγμα.

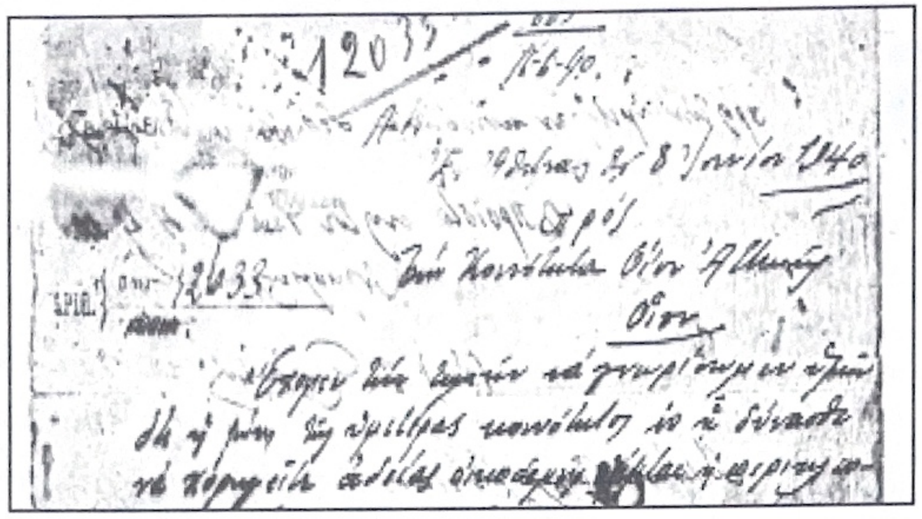
2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 547/14-7-36 δηλώσιν ἐπιφανείας τοῦ τεμαχίου Μαρκιδῶν περὶ ἐπιφανείας ἐφ' ἧς ἡ Κοινότης θρεχμ. 250 ἀντὶ τῆς ἀδείας οἰκοδομῆς.

Χορηγοῦμεν

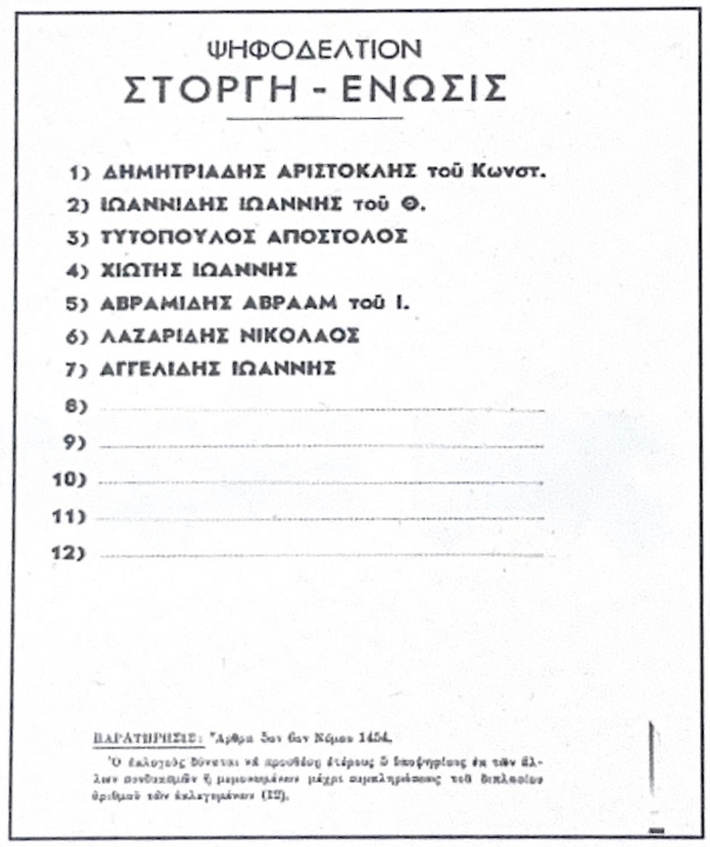
ἐκ τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου Πολεμιβίης ἵνα ἀνεγείρῃ πρόχειρον οἰκοδομικὸν διάστημα 14 χ 5 μέτρων ἐπὶ τοῦ ἐπὶ δύο βορειοδυτικῶν μέτρων ψηφιδωτοῦ ὑπὸ τὰ ὅρια τοῦ οἰκοδομικοῦ τετραγώνου.

Ἡ παροῦσα ἄδεια ἰσχύει ἐπὶ ἓξ μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς.

Η πρώτη άδεια οικοδομής που εκδόθηκε από την Κοινότητα Αγίου Στεφάνου στις 18 Αυγούστου 1936.

Υπουργικό έγγραφο του 1940 προς την Κοινότητα Οίου, που καθορίζει τα όρια του οικισμού.

ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟΝ

ΣΤΟΡΓΗ - ΕΝΩΣΙΣ

1) ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ τοῦ Κωνστ.
2) ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ τοῦ Θ.
3) ΤΥΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
4) ΧΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
5) ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ ΑΒΡΑΑΜ τοῦ Ι.
6) ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
7) ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
8) .....
9) .....
10) .....
11) .....
12) .....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ: Ἄρθρα 5ον ἕως 6ον Νόμου 1454.

Ὁ ἐκλογεὺς δύναται νὰ προσθέσῃ ἑτέρους 5 ἐπιφηφίους ἐκ τῶν ἄλλων συνδυασμῶν ἢ μεμονωμένων μέχρι συμπληρώσεως τοῦ διπλασίου ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεγησομένων (12).

Ψηφοδέλτιο κοινοτικών εκλογών στον Άγιο Στέφανο.

2.

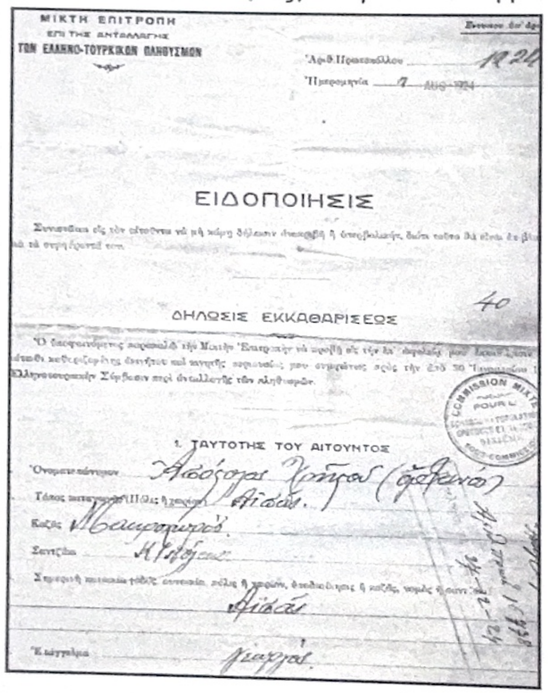
Η ιστορία μας

Ι. ΕΤΟΣ 1924

Η ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ

Η αποτυχημένη εκστρατεία του ελληνικού στρατού στη Μ. Ασία το 1919, καθώς και η Μικρασιατική Καταστροφή τον Αύγουστο του 1922, οδήγησαν στη Συνθήκη ειρήνης της Λωζάννης, στις 24 Ιουλίου 1923, και στη συμφωνία της υποχρεωτικής ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Με αυτή τη σύμβαση 480.000 Τούρκοι, που ζούσαν στην Ελλάδα, μετακινήθηκαν στην Τουρκία και 1.300.000 Έλληνες, που ζούσαν στην Τουρκία, μετακινήθηκαν στην Ελλάδα. Στη ζώνη ανταλλαγής δε συμπεριελήφθησαν οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και οι Μουσουλμάνοι της Θράκης. Τον ελληνικό πληθυσμό και τις περιουσίες του κατέγραψε μια «επιτροπή ανταλλαγής», στην οποία συμμετείχαν Έλληνες, Τούρκοι και Άγγλοι.

ΜΙΚΤΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ

Αριθ. Πρακτικού 1924

Ημερομηνία 7 Δεκ. 1924

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΩΣ

40

1. ΤΑΥΤΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ

Όνομα επώνυμον Αθανάσιος Γρηγορίου (Γρηγοριάδης)

Τόπος κατοικίας Αϊδίνι

Καζάς Βαϊρακλή

Σαντζάκι Αϊδίνι

Αϊδίνι

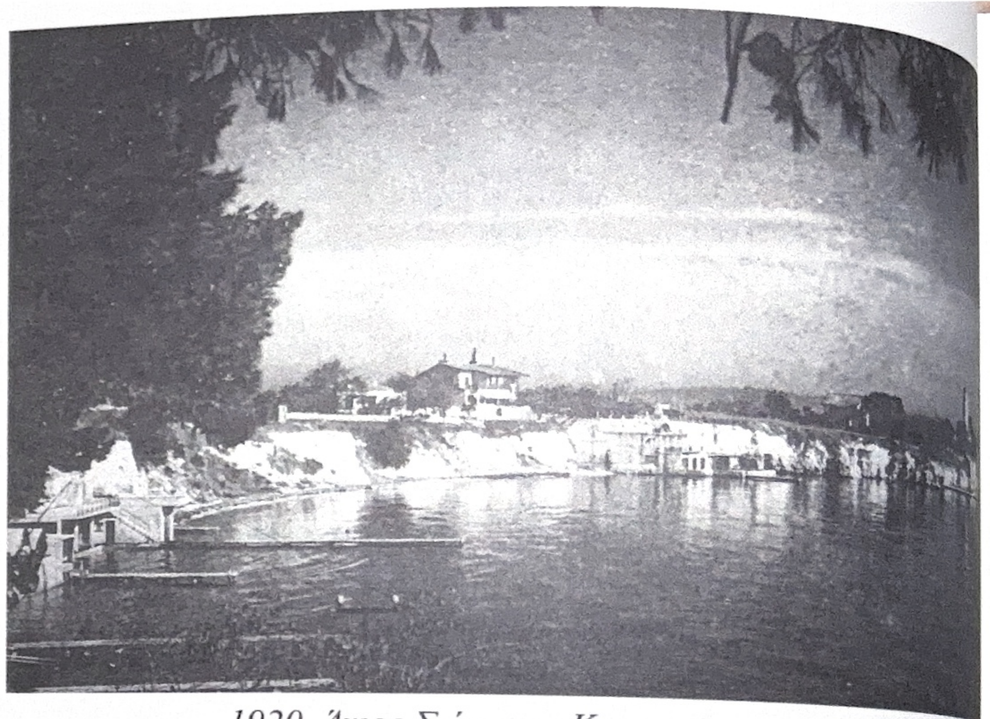
Γιαγρί

"Δήλωσις Εκκαθαρίσεως" περιουσίας ανταλλάξιμων από τη "Μικτή Επιτροπή επί της Ανταλλαγής των Ελληνο-Τουρκικών πληθυσμών", 1924.

Αναμνηστική σφραγίδα της Μητρόπολης Δέρκων

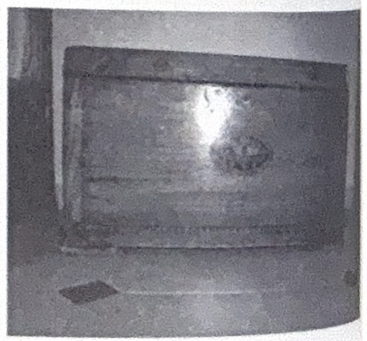
Στις 14 Σεπτεμβρίου 1924, εβδομήντα περίπου ελληνικές οικογένειες από τα χωριά που υπάγονταν στην **Μητρόπολη Δέρκων της Κωνσταντινούπολης** συγκεντρώθηκαν στο λιμάνι του Αγ. Στεφάνου, προάστιο που απείχε δέκα χιλιόμετρα από την Κωνσταντινούπολη, και επιβιβάστηκαν στα πλοία, ως ανταλλάξιμος πληθυσμός, με προορισμό την Ελλάδα. Έφυγαν σε συνθήκες δύσκολες, μετά από διωγμούς και αρπαγές, εγκαταλείποντας τις περιουσίες τους. Πήραν μαζί τους τα λιγοστά πράγματα που τους επέτρεψαν να μεταφέρουν, κυρίως εικόνες και οικογενειακά κειμήλια.

1920. Άγιος Στέφανος Κωνσταντινούπολης.

Οι οικογένειες από τη **Μάκρη της Μ. Ασίας** ήρθαν στην Ελλάδα κυνηγημέν αμέσως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922.

Οι οικογένειες των «ανταλλάξιμων» από τα **χωριά της Καππαδοκίας** και τ **Ικόνιο** έφυγαν σε συνθήκες πιο ανεκτές, γιατί τα χωριά τους ήταν απομονωμέν και δεν έφταναν τα νέα για τη Μικρασιατική Καταστροφή και τους διωγμούς τω Ελλήνων. Έτσι αρκετοί από αυτούς πρόλαβαν να πουλήσουν στους Τούρκου τις περιουσίες τους ή να τις τακτοποιήσουν με όποιο τρόπο μπορούσαν. Έφυγ με καραβάνια, αραμπάδες, βόδια και καμήλες, παίρνοντας μαζί τους αρκε πράγματα, μπακιρικά, παπλώματα, χαλιά, βιβλία καραμανλήδικα, οικιακά σκε όπως, καζάνια, λεκάνες για πλύσιμο και τάσια, καθώς και χρυσαφικά. Μετά απ ένα μήνα περίπου έφτασαν στο λιμάνι της Μερσίνας, απέναντι από την Κύπρ όπου τους περίμεναν τα ελληνικά καράβια.

Κασέλα από την Πόλη, όπου φύλασσαν οικογενειακά κειμήλια και λίρες. Της οικογένειας Βασίλη Ιωαννίδη, 1920.